



## Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Öğretmenlerimiz AHMET RIFKI DENER

Ahmet Çelik- Serdar Ceylan

Akşehir'de "Arap Mualim" lakabıyla tanınan **Ahmet Rifki Dener**, 12 Mart 1315/ 28 Mart 1899'da Akşehir Hacı Ahi Celal Mahallesinde doğdu.

Hacı Hamit oğlu Yağcı Hacı Bilal Efendi'nin oğludur. Annesinin adı ise Fadime Hanım'dır.

### TAHSİLİ

İlk tahsilini **Akşehir Camii Kebir İbtidai**'sinde (ilkokulunda) yaptı. Bu mektepten aldığı 1326/1910 tarihli Mekatib-i İbtidaiye şahadetnamesi (ilkokul diploması) şu şekildedir:

"Akşehir'de vaki Cami-i Kebir Mektebi İbtidaisi müntehi (son)





Ahmet Rifki Dener, (1899-1981)

sınıfı şakirdanından balada ismi ve künyesi muharrer Hacı Bilal Ağazade Ahmet Efendi, mekatibi ibtidaiyede tahsili meşrut olan derslerin umumundan lede'l-imtihan kazandıği numaraların

mecmuuna nazaran aliyyülala derecede şahadetname ahzına kesb-i istihkak eylemiş olduğundan mekatib-i rüştiyeden (ortaokullardan) her hangisine isterse bila imtihan (sınavsız) kabul edilmek üzere iş bu şahadetname ita kılındı.

25 Haziran 1326/8 Temmuz 1910.

Mühür: Ahmet, Mustafa,

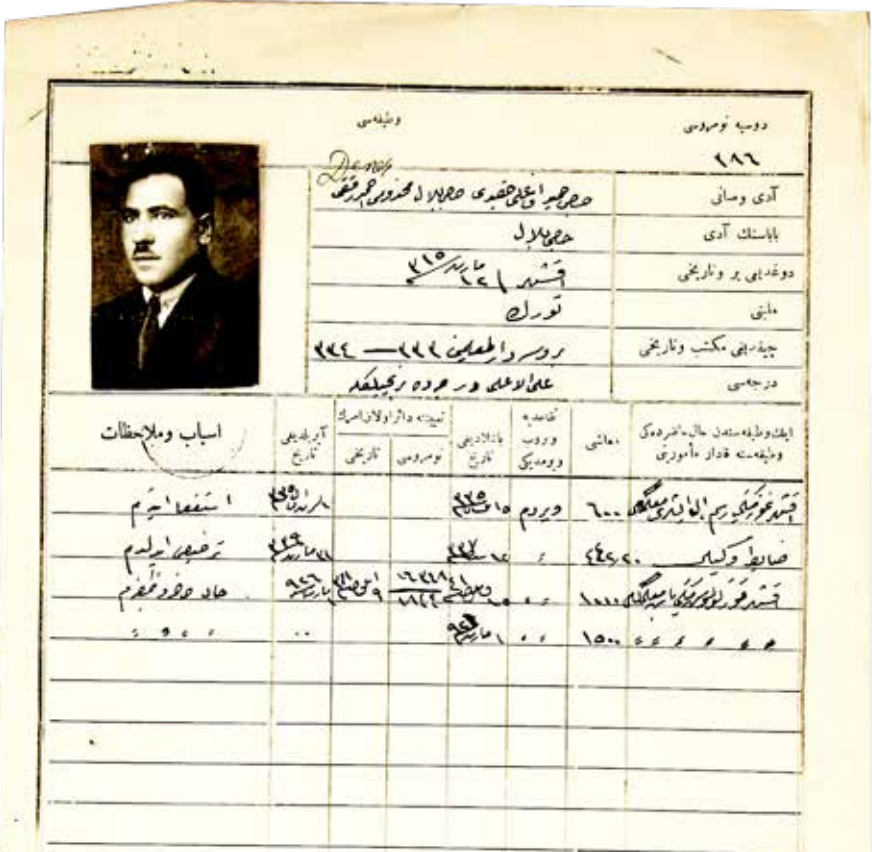
(İmza) mekteb muallim-i evveli: Abdülkadir,

(İmza) mekteb muallim-i sani: Seyyid Mehmet Nuri.”<sup>(1)</sup>

### AKŞEHİR RÜŞTİYESİ

Ahmet Rifki Bey, tahsiline devam ederek girdiği **Akşehir Rüştiyesi**'nden (ortaokulundan) 1330/1914 tarihinde mezun oldu. Bu rüştiyeden şahadetnamesi (diploması) şu şekilde

(1) Konya İl MEM Özlük Arşivi No.7525 (KMEM4-12\_0021)



dedir:

“Akşehir Rüştüyesi müntehi sınıfı şakirdanından balada ismi ve künyesi muharrer Hacı Bilal Ağazade Ahmet Efendi, mekatib-i rüştüyede tahsili meşrut olan derslerin umumundan lede'l-imtihan kazandığı numaraların mecmuuna nazaran ala/iyi derecede şahadetname ahzına kesb-i istihkak eylemiş olduğundan mekatib-i idadiden (liselerden) her hangisine isterse bila imtihan (sınavsız) kabul edilmek üzere iş bu şahadetname ita kılındı.

15 Zilkade 1333/24 Eylül 1915.

İmza: Muallim-i evvel Bekir Sadık<sup>(2)</sup>

## BURSA DARULMUALLİMİN MEKTEBİ

Ardından Bursa'ya giden Ahmet Rıfkı Bey, **Bursa Darulmuallimin Mektebi**'nden (Öğretmen Okulu'ndan) 1334/1918'de



Ahmet Rıfkı Dener, (1899-1981)

mezun oldu. Darulmuallimin Mektebi şahadetnamesi (Öğretmen Okulu diploması) şu şekildedir:

“Konya vilayeti Akşehir kazasından Hacı Hamid hafidi (torunu) Ahmet Rıfkı Efendi b. Bilal Efendi, tevellüdü (doğumu): 1315/1899

Balada künyesi muharrer (yazılı) Ahmet Efendi'nin Bursa Darulmuallimin 1333-1334/1917-

(2) Konya İl MEM Özlük Arşivi No.7525 (KMEM4-12\_0022)

Konya		İli Akşehir		Hesari		Köyü		Cazi M.Kemal		Okulu Öğretmeni		70	
	Adı ve soyadı	Ahmet Rıfkı Dener											
	Doğum yeri ve tarihi	Akşehir 1315											
	Menzil ve kendisini öğretmenliğe yetkili kılan belge	Bursa Darulmuallimin 333-334 yılı mezunu											
	Evlilik durumu, çocukları sayı ve yaşları	Evlili, 1 çocuklu, 24											
Yeni doğu veya terfisi aldığı eserler								Devlet hizmetine girdiği tarih ve 1-1-1949'a kadar kademesi	Yıl	Ay			
Bildiği yabancı dil	Konuşma	Okuma	Yazma	Terfisi				Menzile girdiği tarih ve 1-1-1949'a kadar mesleki takti kademesi	Yıl	Ay			
Akademik durumu	Sınıf	Rütbe	Kayıt No.					Almakta olduğu aylık ve almaya başladığı tarih	Kademe mesajı	Filen almakta olduğu			
Sağlık durumu									31.12.1948	35	50		
								İdari ek görevi olup olmadığı, varsa ücreti					

1918 senesi mezunlarından olduğu tasdik olunur.

12 Ağustos 1339/1923<sup>(3)</sup>

### MEMURİYETİ

Konya İl MEM Özlük Arşivi'nde bulunan belgeye göre Ahmet Rıfki Bey, resmi görevleri hakkında şunları kaydetmektedir:

“İlk defa olmak üzere muvazafım (memuriyetim) 15 Nisan 1335/1919 tarihinde **Akşehir Numune Mektebi** resim ve elişleri muallimliğine 600 kuruş maaşla asli ile tayin olundum.

1 Teşrinievvel / Ekim 1335 / 1919 tarihinden bu görevinden istifa etmiştir.

12 Teşrinievvel / Ekim 1335 / 1919 tarihinde hareket-ı milliye-ye iştirak edip 3 ... 1337/1921 tarihinde 42,5 kuruş maaş asli ile zabıt vekili oldum. 13 Mayıs 1339/1923 tarihine kadar cephe zammı ve aidat-ı sairesiyle 43 lira 60 kuruş aldım.

Mazul kalmadım. 2 ... 1337 / 1921 tarihinde zabıt vekilliği rütbesini ahzettim (aldım).

Ecnebi nişan ve madalyalarından hiç birini ihraz etmedim. Memuriyeti mahsusa ile hiçbir tarafta bulunmadım.

**Akşehir Kurtuluş Mektebi** başmuallimliğine 15 Eylül 1341 / 1925 tarihinde 1000 kuruş maaşla tayin eyledim. 17 Teşrinisani/Kasım 1341/1925<sup>(4)</sup>

(3) Konya İl MEM Özlük Arşivi No.7525 (KMEM4-12\_0023)

(4) Konya İl MEM Özlük Arşivi No.7525 (KMEM4-12\_0029)

### ASKERLİĞİ

12 Şubat 1337/1918'de askerliğe sevk edilen Ahmet Rıfki Bey milli mücadeleye 12 Şubat 1337 / 1921'de ihtiyat zabiti (yedek subay) olarak katılmış 31 Mayıs 1339/1923'e kadar üç yıl beş ay yirmi dokuz gün askerlik görevinde bulunmuştur.

### ÖĞRETMENLİĞİ

Askerlik dönüşünde 15 Eylül 1341/1925'te 1000 kuruş maaşla Akşehir Kurtuluş Mektebi'nde göreve başlamıştır.<sup>(5)</sup> Bundan sonra

1 Haziran 1926'da **Darulfeyz**,

1 Eylül 1927'de **Birinci Mektep**,

14 Eylül 1932'de **Alemdar**,

16 Ekim 1933'te **İsmet Paşa**,

5 Aralık 1936'da **Tuzlukçu** ve

10 Ekim 1938'de **Akşehir Gazi Paşa** okullarında görev yapmıştır.

Bu okulda görevli iken mesai saatleri dışında müzik faaliyetlerine verdiği destekten dolayı Konya Maarif Müdürü tarafından kendisine 3 Şubat 1942'de teşekkür belgesi verilmiştir.<sup>(6)</sup>

### YAPTIĞI ÇALIŞMALAR

1944'te de müzik faaliyetlerine devam eden Ahmet Rıfki Dener için Akşehir Bölgesi ilköğretim müfettişlerinden **İhsan**

(5) BYEK 56 Konya Merkez ve Mülhakatı İlk Mektep Muallimlerinin Sicil Numaralarının Kaydına Mahsus Defter, s.193

(6) Konya İl MEM Özlük Arşivi No.7525 (KMEM4-12\_0006)

**Baykal**<sup>(7)</sup> tarafından 28 Ocak 1944'te Konya Maarif Müdürlüğü'ne şu yazı gönderilmiştir:

“Akşehir’de bu yıl mesleki çalışmalarımızın başında müzik faaliyeti gelmektedir. Öğretmen arkadaşım Ahmet Dener’in büyük bir gayret ve alâkası ile öğretmen arkadaşlar haftanın bir günü öğrencilerine öğretecekleri notaları ve şarkılara öğrenirlerken diğer taraftan da milli şarkıları koro halinde söylemeye başlamışlardır. İlk öğrendiğimiz milli şarkı Akşehir’in Emmileridir. Bir öğretmenler korusu kurulmuştur denebilir. Başka bir müzik faaliyetimiz de okullar arası çocuklar kere ve orkestrasıdır. Yakında bu sahada da büyük başarılar elde edileceğini umuyorum. Bu işleri idare eden çalışma zamanları dışında, emek veren Gazi Okulu öğretmen Ahmet Dener’e kurslar ve daha başka fasıllardan maddi bir yardım yapılabilir mi diye düşündüm. Belki bu hiç mümkün değildir. Yalnız bu arkadaşına karşı yazacağınız bir takdir ve teşvik yazısı ondan ziyade beni sevindireceğini saygılarımla, arz ederim.”<sup>(8)</sup>

Akşehir gazetesi onun hakkında şunları kaydeder:

“Otuz yıla yakın meslek hayatında dürüst ve çalışkanlığıyla iştihar etmiş ve bugün hayatta muvaffak gazeteci, muharrir mühendis, doktor, mühendis, öğret-



**İhsan Baykal**

men subay, sanatkâr ve değerli ev kadınları yetiştirmiştir. Gençlik Spor Kulübü, Kızılay, Çocuk Esirgeme kurumlarının faal üyelikleriyle Halkevi sanat başkanlığında vazife deruhte ederek feragatli çalışmalarıyla büyük hizmetler yapmış ve iki numaralı çocuk parkını meydan getirmiştir. Yorulmak ve usanmak bilmeyen değerli hayırlı verimi mesai-leri sağlamıştır.”<sup>(9)</sup>

## **AİLESİ**

1 Kanunevvel/Aralık 1927 yılında verdiği hüviyet varakasına göre bakmakla yükümlü olduğu nüfus üç kimden oluşmaktadır. Bunlar refikaları (eşleri) 1314/1898 doğumlu **Hayriye** ve 1307/1891 doğumlu **Kadriye** ile 3 Ağustos 1927 doğumlu oğlu **Niyazi**’dir.

Niyazi Bey 1970 yılında vefat etmiştir.

(7) Ahmet Çelik, Konya Öğretmenleri, 348-350.

(8) Konya İl MEM Özlük Arşivi No.7525 (KMEM4-12\_0007)

(9) Akşehir, 22 Aralık 1949, sy. 76, s. 3

## Terbiye Müsahabeleri

AHMET DENER

Çocuklarımızın iyi veya fena huylarını nasıl tanıyalım, onları nasıl terbiye edelim?

XXXI

Çocuklarımıza sevgi hususunda müsavi muamele yapalım. Birini diğerine tercih ederek aralarında kin ve kıskançlıklarına sebep olmalıyım.

ÖYKÜ: 19 — Ahmetle Mehmet iyi kalpli fakat mizaçları temamiyle birbirinden aksi iki kardeşler. Ahmet a-çık-göz çevik, şen ve hassastır. Mehmetle aksine olarak neşesiz, huşun ve mızırda, Hericî görünümleri de ahlakları gibiydi. Ahmedin daima gülümseyen bir çehresi vardı. Mehmet te daima ciddi, mağnum idi ve onun gülümseydiği pek az görülürdü. Birisi ne kadar neşeli, ne kadar canlı ve ne kadar hareketli ise öteki de o kadar durgun, neşesiz ve hareketsizdi. Biri ne kadar eğlenceye hoşlanırsa diğeri o kadar sessizlikle zevk alırdı. Ahmet (ben şunu isterim) dediği zaman onun bu isteğini yapmamak lâkânsıydı. Fakat Mehmet (ben de bunu isterim) dediği zaman onun isteğini kabahatlı gibi bir şey olurdu. Ve hatta Mehmetin ruhanındaki ınceligi anlamayanlar, Ahmedin güler çehresi ve neşeli hali karşısında daima onu tercih eder, daima muhabbetleri ona gösterirlerdi. Çocuklarıyla oynamak için onu sürükleyip götürürler, Mehmeti bırakırlardı. Evlerine yabancı misafirler geldimi, onlar da bütün iltifatlarını Ahmede hasrederler, onu şımartırlar ve Mehmede kıymet bile vermezlerdi. Ve öyle bir an geldi ki ana, baba bütün sevgilerini Ahmede verdiler ve Mehmetten esirgediler. Çocuklarıyla konuşmaları bile birbirinden farklı idi. Seslerinin tonundaki bu ayrılık o kadar açık idi ki görenler Mehmedin, öveyi veya evlilik olduğuna kanaat getirebilirlerdi. Bakınız nasıl hitap ederlerdi.

- Oğlum Ahmet! bana bir bardak su verirmisin?
- Hey, Mehmet bardağına, çabuk dökmeden bir su ver.
- Kara gözü Ahmedim: bak sana ne elci şeyler aldım.
- Ulan: bak sana şu zikkimleri aldım, iyi kullan.
- Yavrum Ahmet: yüzdüğü mavî dutlarla boyamışın. Hiç bir güzelliği kalmamış, haydi sil oğlum.
- Şu çocuğun görünüşüne bakın, domuzdan farkı varmı? Seni tulup yıkaya, yıkaya gaba: İmektan başka çare yok.
- Ahmedim, arslanım, bir daha böyle kabahat yaparsan ben çok üzülürüm, bir daha yapma emri oğlum.
- Hiç bir şeye yaramaz, aptal oğlan, ne yaptın? Bir daha böyle bir iş yaptın bak halin ne olur? Sana öyle bir lokat aşkederim ki olduğun yerde topaç gibi döner, nere-den gelip, nereye gittiğini anlamasın bu ana, babamın çocuklarına hitap şekillerindeki bu ayrıntıklar gibi, onlara yaptıkları bütün muameleler de ayrı, ayrı idi.

Kadriye Hanım ise 10 Nisan 1964'te Akşehir'de vefat etmiş ve Nasreddin Hoca Mezarlığı'na defnedilmiştir. Mezar taşında "Hüvelbaki, emekli öğretmen eşi Kadriye Dener. Ruhuna Fatiha D. 1307-Ö. 10.04.1964" yazılıdır.

## VEFATI

13 Temmuz 1964'te emekli olan Ahmet Refik Dener, 25 Haziran 1981'de Akşehir'de vefat

## Terbiye Müsahabeleri

AHMET DENER

Çocuklarımızın iyi veya fena huylarını nasıl tanıyalım, onları nasıl terbiye edelim?

XXX

Çocuklarımıza yapacağımız vaadlere sadık, vereceğimize hediyeleşmeye çok dikkat edelim

ÖYKÜ: 18 — Çocuklar: Sene başı geliyor kim derslerine çok çalışır ve uslu olursa ona çok güzel bir hediye atacağız, bu dediklerini yapmaya hiç birşey sınırlanmıyor.

Daha sene başına uzun bir zaman varken bayaşın Ayşe çocuklarına hergün böyle söylemeye başladı.

Çalışkan ve uslu bir çocuk olan Ali bu sözler üzerine daha iyi, daha akıllı bir çocuk oldu. Fakat yaramaz ne sözlü dinlemez bir al-can olan Veli hiç aldırmadı. Annesinin sözleri ona vız gelmiyordu. Üstelik yaramazlığını daha fazla artırdı. Ali yüzbeyinde çok güzel bir hediye alacağını düşünür ve ağabeyiyle söylediği zaman, Veli

— Haydi canım... Yabancı gelince anem hepini unutur, dediklerini hangi birini yapıyor derdi. Nihayet yıla başı geldi. Bakınız ne oldu.

İyi, çalışkan ve söz dinleyen Aliye bir sepet dolusu elma, fındık, fıstık ile bir kut yeni elbise aldı. Söz dinlemeyen, çalışmayan, manasız yaramazlık yapan Veli'ye de ayon böyle bir sepet meyve ve bundan başka da Ali'nin bütün elbiselerinden muhtakak ki daha bir misil panin bütünü elbiselerinden muhtakak ki daha bir misil panin bütünü çok şık bir elbise ve bir çift de fotla aldı. Çünkü Veli yaramazlığından ayakkabılarını da eskiltmişti. Veli elbiseyi aldı, fotları geydi, Aliye dönerken:

— Aptal gö-nüyorsun ya... Sana söylediğim gibi oldu. Benim sen gibi bir aptal olmadığım ve anemim söylediklerinden neden kızmadığımı anladın mı? dedi.

Ali bu işe çaymıştı. Bayan Ayşe artık istediği kadar çocuklarına mükâfatta, hediye eden bahşetince bundan sonra anemini her söyleyişinde Ali, Vedim yüzdüğüne bakarak kus kus gülüyordu ve ettisensül ağabeyiyle beraber eskiltmeye çalışıyordu.

et-miştir.<sup>(10)</sup> Akşehir Nasreddin Hoca Mezarlığına defnedilen Ahmet Rıfki Bey'in kabir taşında:

"Hüvelbaki, emekli öğretmen Arap Muallim Ahmet Rıfki Dener. Ruhuna Fatiha, Ö. 25.06.1981" yazılıdır.

## Kaynaklar:

Ahmet Çelik, Konya Öğretmenleri, Konya, 2020.

Akşehir gazetesi arşivi

Konya Merkez ve Mülhakata İlk Mektep Muallimlerinin Sicil Numaralarının Kaydına Mahsus Defter (BYEK 56)

Konya İl MEM Özlük Arşivi No.7525 (KMEM4-12)

(10) Konya İl MEM Özlük Arşivi No.7525 (KMEM4-12).

## BAZI KELİMELERİN KONYA AĞZINDA KAZANDIĞI YENİ ANLAMLAR ÜZERİNE



Prof. Dr.  
Saim  
SAKAOĞLU

**T**ürkçemle, ana dilimle ilgilenmemin tarihi, evimize giren üç gazeteden biri olan Ankara gazetesinde üç ayrı ad ile yazan Nurullah Ataç'ın yazılarını okumamla başlar. O, haftanın altı günü, gazetenin değişik köşelerinde; *Ataç*, *Kavafoğlu* ve *Dil Yargı-cı* adlarıyla yazardı. Bu yazımızın içinde, Ataç imzasıyla yazdığı son yazısının kesigini (kupür) vereceğim. Demek ki 66 (altmış altı) yıllık bir belge... Güzel kesilmiş ve korunmuş... Ancak biraz lekelenmiş satırları var.

Bu yazının en ilgi çekici yanı, bunun son yazısı olabileceğini söylemesidir. İşte o satırlar, hem de yazımı (imlası) aynen korunarak:

*SON. 11 Mayıs cumartesi. Sayrılar -evine düştüm. Bu kez önemiye benziyor. Öldürür mü? Öldürmez mi? Orasını bilemem ya. İstanbul'a gidecektim, sağınlar (hekimler) bırakmıyor.*

*Bir süre yazı yazamıyacağım. Kavafoğlu da yazamayacak. Ayrılmaz benim yanımdan.*

*Kim bilir? Ola ki son yazdığım çizeklerdir bunlar. Öyleyse ne yapalım? Bunca yıl yaşadım, yeter bana. (Ulus 12 Mayıs 1957)*

Burada bir Kavafoğlu hatırlatması yapılıyor. Doğrusu önceleri ben de aynı kişiler olduğunu fark edememiştim. Ataç, 17 Mayıs

1957 tarihinde Ankara'da vefat etti ve orada toprağa verildi.

O kendine göre iyi bir *türetmen* idi. "Bu *türetmen* sözünü biz mi uydurduk acaba?" diye de düşünüyoruz. Öyle ya, rahmetli ürettiği bir kelime tutmayınca bir yenisini daha yayıveriyordu. Mesela, *nesir* kelimesi için şu kelimeleri üretivermişti: *düzyazı*, *düzsöz*, *yayıç*, *düzeti* ve günümüzde kullanılan *düzyazı*. Doğrusunu söylemek gerekirse bu ilk dört karşılığın üretilme sırasını karıştırmış olabiliriz.

Şimdi, kısaca da olsa biraz eskilere dönüverelim. Elimizin tuttuğu kalemin dil konusuna eğilmesinin de bir tarihi olmalı... İlk gençlik yıllarımızın yazı denemelerinin arasında yer alan ilk dil yazımızın başlığını da sizlere sunmak istedik. *Olduğu Gibi* köşe başlığının altındaki yazımız, *Basında Dil* adını taşıyordu: *Özdemokrat Konya*, 19 Mayıs 1959, 2.3. Ve arkasından ara sıra gelen kardeş yazılar...

Günümüze yaklaşırken dil konusunda, son yıllarda ise ağız konusunda pek çok makalemiz yayımlandı, bildiriler sunduk, Bir de Konya ağzı ile ilgili kitap yayımlayıverdik. Aşağıda uzunca bir süre önce yayımlanan bir yazımızı sunacağız. Konu; hem dil, hem ağız, hem de Konya ağzı olunca bu yazımızın bir *de Akademik Sayfalar*'ımızda görülmesini arzu

ediverdik.

\* \* \*

İngilizcemi ilerletmeye çalıştığım gençlik yıllarımda bazı cümlelerdeki kelimeler beni iyiden iyiye şaşırtıyordu. O kelimenin birkaç anlam taşıdığını biliyordum ama benim bildiklerimin hiç biri cümledeki yerine oturmuyordu. Bize düşen sözlüklere başvurmak ve o kelimenin varsa öbür anlamlarına ulaşmak. Nitekim sözlüklerin o kelimeye altı yedi anlam yüklediğini görünce şaşıryordum. Çünkü o anlamlar arasında bağ kurmak son derece zordu. Galiba üzerinde çalıştığım cümledeki anlamı biz Türklerce pek az kullanılıyordu.

Bu görüşümü daha dar anlamalı bir kelime ile açıklamak isterim. İngilizce konuşanlar arasında kılıplaşmış bir hal hatır sorma tarzı vardır. Tarafardan biri ötekine 'Nasılınsınız?' sorusunu yöneltince o da 'İyiyim, teşekkür ederim.' ifadesini kullanır. Burada 'iyiyim' yerine kullanılan kelime 'fine' (fayn)dir. Kelimeyi sözlükler 'iyi, güzel, hoş' vb. anlamlarla karşılar. Ancak sözlükteki anlamlara bakmayı sürdürürsek ikinci bir anlamın 'para cezası' olduğu görülecektir. Bir yanda 'iyi, güzel, hoş', öbür yanda ise 'para cezası.'

Lise öğrencilik yıllarımda tarih öğretmenimden dinlediğim bir açıklamayı hiç unutmadım. Herhangi bir yorum getirmeden aynen alıyorum:

'Serbest kelimesinin aslı *serbend*'dir. Yani başı bağlı olan, kendine göre hareket etme hakkı olmayan kişi demektir. Ama oradan gelen *serbest* kelimesinin anlamı onun tam karşıtıdır.'

Sürekli düşünüp durdum. *fine* böylesine ters yüz edilmiş gibi iki farklı anlamı taşıyorsa bizim *serbest*'imiz de iplerini koparırcasına anlam değişikliğine uğrarsa vay geldi öbür kelimelerimizin başına.

Konya ağzında kullanılan pek çok kelime öbür ağızlarda kazanmadığı farklı anlamlarla da görülmektedir. Belki bu anlamların bazıları komşu illerde, hatta daha uzak illerde de görülebilir, ama bu ortak kullanımlarda ya anlam kaymalarına veya ses değişmelerine rastlamak mümkündür. Biz bu yazımızda Konya ağzındaki birkaç kelimeyi örnek olarak ele alacak, kendimizce bazı sonuçlara ulaşmaya çalışacağız. Ancak kelimelerimizin Türkiye Türkçesi'nde de kullanılan bazı anlamlarını da vererek gelişmelere ortak bir açıdan bakacağız.

### 1. *ıç kelimesi*

Bu kelime hepimizin bildiği, hatta farklı anlamlarını hayatın her aşamasında kullandığı kelimelerimizin başında gelmektedir. Aşağıda önce Türk Dil Kurumu'nun *Türkçe Sözlük* (TS)'ünden aldığımız anlamlarını verecek, sonra verilmeyen anlamlarına geçeceğiz. Kelimemize TS'de 14 anlam önerilmiş, bizdeki anlam ancak 11. sırada yer almaktadır.

11. *Değişik yemeklerde kullanılmak üzere et ile sebzelerin kıyımının karıştırılması yoğrulmasıyla meydana getirilen karışım* (TS, 11. bs. Ankara 2010, 1140)

Kelimemiz Konya ağzı üzerine hazırlanmış bir sözlükte ise aşağıdaki gibi ve farklı iki anlamıyla verilmiştir:

1. *Etli ekmek, börek yapılan malzeme,*



2. Çarşı, alışveriş merkezi, belli bir mesleğe hitap eden meslek erbabının bulunduğu toplu iş merkezi (*Etdarlar* [attarlar] içi, *Çıkrıkçılar içi*, *Dericiler içi...* gibi. (Özkafa 2010: 151)

Konya'da bu tür toplu iş ortamlarının sayısı oldukça fazladır. Yukarıda verilen örneklerin dışında şu adları da ekleyebiliriz: Ahçılar/Aşçılar içi, Keçeciler içi, Duzcular içi, Tenekeçiler içi, Sarraflar içi, vb.

Kelimenin Konya'da kullanılan üçüncü anlamı ise tarihten izler taşımaktadır. Konya'nın güneyinde bir köy iken şimdi şehirle birleşip mahalle olan bir yerleşim birimi ile şehir merkezindeki adaşının ayırt edilmeleri tarihî izler taşımaktadır: İç Karaarslan ve Taşra Karaarslan. Ancak resmî yazışmalarda sadece Taşra'nın adı anılır, pek çok kimse İç Karaarslan'ın neresi olduğunu bilmez.

Kelimenin bu özelliğini kısaca da olsa ülke çapında ele almamız gerekiyor. Ne yazık ki güzel bir Türkçe ad olan İçel ilimizin adını merkez ilçe olan Mersin'e feda ediverdik. Mersin adının Türkçe olmadığını hepimiz biliyoruz. Biz İçel'i (iç il) atarken kardeşini hatırlayamadığımız için kurtarmış olduk. İlin batısında, Silifke ilçemizi de içine alan coğrafi bölgeye *Taşeli Platosu* adını veriyoruz. Öğrencim Prof. Dr. Ali Berat Alptekin'in doktora çalışmasının adında da *Taşeli Platosu* adı yer almaktadır.

Ayrıca İstanbul'un Asya yakasındaki bir semt/mahalle İç Erenköy adını taşımaktadır, Bunun da mutlaka bir taş'lı olanı olmalıydı! Acaba var mıydı?

## 2. *asvat* kelimesi

Asfalt kelimesi hepimizin bildiği bir kelimedir. Acaba ülkemizde asfaltla tanışma şansını önce karayolları mı yoksa şehir içi yolları mı yakaladı? Araştırılırsa ilgi çekici sonuçların çıkacağına eminim. Konya şehir merkezinin asfaltla tanışması 1950'li yılların başına rastlar. Atatürk anıtının çevresi ile valiliğin önü asfaltla tanışmaları açısından yarışmaktadır. Ancak rakipleri yoktur. Çünkü Konya'yı çevre ilçe ve illere bağlayan yollar henüz asfalt ile tanışmamıştır. Bu yolların önemlileri ise şose (Konya ağzında *susa*) türü yollardır. Bütün bu gecikmelerin başlıca sebebi Konya'nın önemli bir tren yolunun üzerinde bulunmasıdır.

Asfaltın adı duyulmaya başlanınca dili dönenler kelimeyi doğru söylediler. Ya dili dönmeyenler, Konya ağzının usta konuşucuları ne yaptılar? Asker ocağında *alev örten huni*'yi *alafortanfonu* diye söyleyen Mehmetçik'in yaptığı gibi kendi ağız özelliklerini uygulayıverdi: *asvat*.

Kelitemizin farklı illerimizde farklı söylenmiş olacağını da hatırlatmak isteriz. Bizi ilgilendiren *asvat* ise yollarla ilgili olmayıp damak tadı ve mide ile ilgilidir. İşte size Konya ağzındaki *asvat*'ın tanımını: İki bisküvi arasına lokum sıkıştırılmış yiyecek (Özkafa 2010: 128).

Bisküvinin Anadolu içlerine yayılması pek kolay olmamıştır. Öncelikle ülkemizde üretilen bisküviyi tanıyan insanımız biraz uzak durmaya başladı. Çünkü beklenen tad henüz oluşmamıştı. Hatırladığım ilk bisküviler ki sonradan türünün *finger* olduğunu öğrenecektim, biraz sertçe idi. Çay bardağına daldırılıp çıkarılı-



dıktan sonra hem yumuşuyor hem de farklı bir tada bürünüyor-  
du.

*Asvat*'ı ne zaman tanımış ve tatmıştım? Anadolu köylerinde küçük de olsa bir bakkal dükkânının olduğunu biliyoruz. Buralarında en acil ihtiyaçlar karşılanırdı: Şeker, tuz, gaz yağı, kibrit, lamba camı, en ucuz türünden sigaralar, vb. 1952 yılında, Konya-Karaman tren yolu üzerinde bulunan Arıkören köyüne gitmiştim. Sınıf arkadaşım Abdülkerim Bilgin davet etmişti. O gün köyün meydanına dikilen iki direğin arasına gerilen bir ip ile voleybol sahası kurulmuştu. Takımlar iddialı bir maça çıkıyorlardı! Kazanan tarafın ödülü ise bisküvi idi. Sonradan görüp öğreneceğim üzere, bu bisküvi, *asvat* imiş. Ancak gençlerin ağzından bu sözü hiç işitmemiştim. Belki de bu ad daha sonra kullanım alanına sürmüştür.

Bakkal dükkânına giden gençlere ikişer adet *finger* bisküvisinin yanına birer de lokum veriliyor-

du. Lokum iki bisküvinin arasına konuluyor, sonra da uygun şekilde ve bisküvileri kırmayacak şekilde bastırılarak yayılıyordu. Sonrası mı? Eğer bisküvilerden birini veya ikisini birden kırmandan işlemi tamamlayabilmişseniz bize 'Afiyet olsun' demek diyoruz.

### 3. *avrupa* kelimesi

Bu kelimemizin görünür anlamını bilmeyenimiz yok gibidir. Yıllardan beri Avrupa ile yatmakta, Avrupa ile kalkmaktayız. Bu kıta ile ilgili yarışmalarda (futbol, güzellik, müzik, vb.) sürekli olarak anılan bu adın başka ne gibi anlamları olabilir? *Türkçe Sözlük*'ün türevleriyle birlikte verdiği anlamların tamamı bilinen kara parçası ile ilgilidir: *Avrupai*, *Avrupailik*, *Avrupalı*, vb. (2011: 193). İtalyanca'dan dilimize giren *euro*-*pa* kelimesi halkımızın dilinde *avrupa* olup çıkıvermiştir.

Kelimemizi ilgilendiren madde başı ise *Avrupa kayını*'dır. 'Avrupa'da yetişen bir tür kayın' olarak açıklanan bu türün adlandırılması ilgimizi çekmektedir. Bir

ağaç türünün adı yetiştiği geniş coğrafya ile belirtilmektedir.

Kelimenin Konya'da aldığı anlam nedir? Çocukluğumuzda, oyuncak dükkânlarının henüz açılmadığı İkinci Dünya Savaşı yıllarının sonlarında biz çocuklar çok basit oyuncaklar veya oyun araç gereçleri icat ederdik (!) Toprakla yapılan *harmanbiş*, çeşitli sayıda taşlarla oynanan *taş oyunları*, bildiğimiz *kayısı çekirdekleri* nin oyun aracı olması bu arada sayılabilir. Yıllar sonra *gazoz kapakları* da oyun aracı olarak devreye girecektir.

Belki bazı bölgelerimizde *boncuk* hâlâ eski ilgiyi çekmektedir. Ancak araba çekecek cins atlar olmadıktan sonra boncukların hiç bir anlamı kalmayacaktır. O yıllarda atların boyunlarına gerdanlık benzeri dizilmiş cins boncuklardan oluşan süs eşyası bağlanırdı. Bu boncukların bir bölümü ikinci sınıf olup renk uyumu pek görülmezdi. Ayrıca matimsi bir havası vardı. Eğer o boncuklar kaliteli, parlak ve canlı renklerden oluşuyorsa o boncuklara *avrupa* adı veriliyordu. Gerçekten de onlar adlarındaki gibi Avrupa'dan ithal edilen kaliteli boncuklardı. Oyun sırasında takas yapılırken bir avrupa boncuğu en az beş altı boncuğa bedel olurdu.

Bu boncukların daha kısa iplerle dizilmesinden oluşan küçük bilezikler ise kız çocuklarının süs eşyası olarak bileklerine bağlanırdı.

*Derleme Sözlüğü*'nde kelimeimizin bu anlamına rastlanılamamıştır. Verilen anlamlar; bir saç traş türü ve entarinin bir bölümü ile ilgilidir (I 1963: 391)



#### 4. *bol* kelimesi

Kelime *Türkçe Sözlük*'te bilinen anlamlarıyla verilmiştir (2011: 374). Oysa bizim ele alacağımız konu hiç de alışılmış anlamlarıyla ilgili değildir.

Konya adıyla birlikte anılan birkaç yemek vardır. Ancak bu yemeklerin bazılarının adları başka illerimizin yemeklerinin adları olarak kullanılırsa da hazırlanmasından malzemesine ve tadına varıncaya kadar önemli farklılıklar görülür. Bu yemeklerin yenilmesi sırasında tutulacak yollar da farklılık gösterir. Mesela ilk iki yemeğimiz mutlaka elle yenilmedir. İlkinin yanında közlenmiş sivri biber ve ikincisinin yanında da kuru soğan mutlaka bulunulmalıdır.

Bütün ülkede olduğu gibi Konya'da da garsonların siparişleri aldıktan sonra bazı yemekler için mutlaka sorulması beklenen soruları vardır. Mesela siparişiniz etli ekmek ise hemen, 'Bir, bir buçuk?' sorusu gelecektir. Bu soruyu açarsak, 'Bir porsiyon mu olsun, yoksa bir buçuk porsiyon mu?' anlamı çıkacaktır.

Bu arada ortalarda bir de *bol* kelimesi dolaşmaya başlar. Bu genelde müşterinin ağzından çıkan bir istektir. O demek istiyor ki,

'Benim etli ekmeğim *bol olsun.*' Buradaki *bol olsun*, etli ekmeğimizin içine konulacak olan ve bizim Konya'da da iç olarak dile getirilen etli ekmek malzemesini çok olması anlamındadır. Bu *bol olma* hali elbette porsiyonun fiyatını da etkileyecektir.

Ancak *bol* kelimesinin o ünlüsü alışılmışa göre biraz farklı bir ses tonu ile dile getirilir. Ben konuyu uzatıp da bu söyleyişin altında bir çapanoğlu aramayayım.

*Gonya Kitabı* hazırlayıcısı bu kelitemizin karşılığı olarak sadece *etli etmek* deyişmiştir. Bize göre bu bir eksik tanımlamadır.

### 5. *denizaltı kelimesi*

Bu kelime, anlamını hepimizin bildiği bir deniz aracının adıdır. Bütünüyle savaş amacıyla kullanılır. Eski dildeki karşılığı *tahte'l-bahir*'dir. Bu kelitemize Konya'da yeni bir anlam yüklenmiştir.

Son yıllarda bazen binlerce kişinin davet edilmesiyle gerçekleştirilen Konya düğün yemeklerinin genel adı *pilav*'dır. Bu yemek ziyafeti çekme işine de *pilav dökme* adı verilir. En az altı yedi çeşit yemeğin ve içeceğin sunulduğu bu ziyafetlerde en çok pilav tüketilir. Ziyafetin iki ayrı aşamasında ikram edilen pilavın üzerinde bol miktarda parçalara bölünmüş etler konulur. Özellikle gençlerden oluşan 12, 14 kişilik sofralardaki bu misafirler bir değil, iki değil üç tabak pilav ile doymayınca içlerinden sözü geçen birisi servisi yapan garsonlara bir de *denizaltı* getirmesini söyler. Onun demek istediği şudur: 'Bize bir tabak pilav daha getir, ancak tabağın altında bol miktarda et bulunsun, üstünü pilavla örtünüz ki öbür

masalardakiler durumu anlamasınlar.' Gerçekten de gelen tabak sanki sadece pilavla doldurulmuş gibidir.

Kelitemiz, *Gonya Kitabı*'nda şöyle tanımlanmaktadır: *Eti pilavın altına saklanmış torpilli düğün pilavı, gömme, tahte'l-bahir* (Özkafa 2010: 117)

Konya ağzında bu tür anlam farklılıklarıyla karşımıza çıkan pek çok kelime vardır. Ben bunlardan birkaç tanesi daha hatırlatıvereyim. Sayın Özkafa'nın kitabından alarak sunuyorum.

AĞIZ 126, AKIT- 127, ALA-VERE 127, ANGUT 128, BOS-DAN 131, CAN 133, ÇELEBİ 134, ÇEVRE 135, ÇIBIK 135, ÇİTLEK 135, DAL 136, DEDE 136, DEŞİRİCİ 137, DON 138, DUVAK 138, DÜŞME 138, ÖRTME 159, SALMA 161, SAPMA 431, SIKMA 431, YAPMA 168, YOKLAMA 169.

**Sonuç:** Kelimelere niçin birbirinden farklı birkaç anlam yüklenmektedir? Dilin kelime türetme imkânları mı sınırlıdır, yoksa dili kullananlar yeni kelimeler türetme yerine bilinen ve kullanılan kelimelere yeni anlamlar yüklemeyi mi yeğlemektedirler? Her iki şık için de 'Evet' diyebiliriz. Gerek duyulan kelimeleri türetecek olan kişi veya kişiler var ise onlar türetebilir, bu olmadığı takdirde bilinen kelimelerin yükleri ağırlaştırılma yoluna gidilecektir. Ağızlarda görülen yeni kelime zenginlikleri türetme yetersizliğinden değil, belki de işin kolayına kaçmadan kaynaklanmaktadır. Bu arada türetilen yeni kelimelerin pek azında dilin kurallarına uyma sıkıntısı çekilebilir. Ancak hepsi yaşamakta olan

## Ataç'ın Güncesi

**USUMUZU** beğenmek. — Usuları satığa (pazara) çıkarırsalar hepimiz gene kendimizleki gibi beğenir, onu almıyız. Öyle derler. Sanmıyorum bunun doğru olduğunu. Bütün işler gibi ben de az çok beğenirim kendimi, çok kimselerininkine değişmem usumu. Ancak bu kimsenininkine deâismem demek değil dir. Geçmişte olsun, günümüzde olsun, usca, anlayışca benden çok üstün kişiler bulunduğunu bilirim. Neden benzemek istemi yeyim, neden imrenmiycyim onlara? Usları satığa çıkarsalar, Stendhal'inkini neden almıya - yım?

İyi bir sözcük konusu olur bu : «Usları satığa çıkarsalar, kiminkini almak isterdim - niz?» Gelgelelim çok kimseler işi beylik lakırdılara dökerler, böyle olunca da tadı kalmaz.

Emin Ali Paşa da, deliksiz bir uyku uyuyabilmek için. Kızlar Aşasının usunu istemiş. Öylesi de olur, o da kötü değildir.

★

**Yatmak.** — Bugün üçüncü gündür yatıyorum, üstümüşüm, sayılandım onun için. Çok sıkı - ıyorum. Oysa ben yatmayı se - verdim, günün uzun bir bölümü - nü yataкта geçiririm, yazıları - mı çoğu yataкта yazırım. Gü - cün yatmak gerekince dayan - mıyorum, kalkmak, dolanmak ge - liyor içimden. Galip'in üçüğü - nü söylüyorum kendi kendime: «Ab-i hayat-i sohbet-i ahbab - tan cüda. — Mahilleriz ki hüce - i deriyaya hasretiz».

Bu üçüğü andım da usuma

geldi; geçenlerde alığın bir «Siz aruzla yazılmıy şiirleri sevmesiz - niz, değil mi?» gibi bir söz söy - ledi. Söyleyişinden belliydi, o - yurları yalnız sevmediğim değil, bilmediğim kantındaydı. Özt - ürkeeden yanayım, öz-türkçe yazıyorum ya, bilemem, seve - mem eskî dil, divan ozanları - nun dilini. Hani Bakî'ye, Nefî - ye arapça, farsça tilekler kul - landıkları için çıkışanlar var - dır, ben de onlar gibi düşünüp onlar gibi söyleyeceğim... Genç - lerimizin çoğu böyle beylik dü - şüncelerle yetindikleri için alık oluyor. Beylik düşünceler onla - rı alıktığa, alıktık da beylik dü - şüncelere götürüyor.

★

**SON,** 11 Mayıs cumartesi. —

Sayırlar -evine düşüm - Bu kez önemliye benziyor. Öldü - rür mü? Öldürmez mi? Orasını - bilemem ya. İstanbul'a gidecek - tim, sağınlar (hekimler) bırak - mıyor.

Bir süre yazı yazamıyacığım. Ben de yazamıyacığım. Kavafot - lu da yazamıyacık. Ayrılamaz - benim yanımdan.

Kim bilir? ola ki son yazdı - ğim çizeklerdir bunlar. Öyleyse - ne yapalım? Bunca yıl yaşadım, - yeter bana.

olduğuna işaret etmektedir: gu - rur, şeref, haysiyet, izzetinefis, vb.

O halde, yeni kelimeler türe - tirken de, zaten dilde yaşamak - ta olan kelimelere yeni anlamlar - yüklerken dikkatli olmamız ge - rekecektir.

### Kaynaklar:

**Derleme Sözlüğü I,** (1963), Ankara.

ÖZKAPA, Adnan, (2010), **Gonya Ağzı,** Konya.

SAKAOĞLU, Saim, (2012), **Konya Ağzı Üzeri - ne Araştırmalar,** Konya.

**Türkçe Sözlük** (TS), (2011), 11. bs. Ankara.

Türkçe olmayan birkaç kelimeyi Türkçe olduğu kabul edilen bir kelimeye toplamak da konumu - zun son derece farklı örneklerin - dendir. Onur kelimesine yüklen - en anlamlardan hatırlayabildik - lerimden bazıları bu konunun - ayrıca bir de tehlike boyutunun

## MERAM BAĞLARI

Abdulkadir Erdoğan

Eski Divan Şairlerinin hepsi değilse de üçte ikisinin Konya'ya düşkün olduğunu görüyoruz. Anadolu ve Rumeli'de yetişen ne kadar adı belli şair varsa Konya'ya can atmışlar ve bir gece olsun Meram Bağları'nda (Gedâbât)a göğüs gererek yatmışlardır. Konya zenginleri öteden beri yaz aylarını Meram Bağları'nda geçirirler. Eski zamanlarda bu Meramcılığın daha düzenli gittiğini söylerler. Türbe önünde bir ev, Meram'da bir bağ edindikten sonra ölenin gözü arkada gitmezdi. Kışın konuklarına kapılarını açmak ve onları el üzerinde tutmaktan ne kadar zevk alırlarsa yazın da Meram Bağları'nda misafirlerini ağırlamaktan o kadar haz duyarlardı. Bahar mevsimlerinde Konya'ya akan eden gezgin ve bilginciler Dede Bağları'na ve Dere Dağları'na yayılarak baştan başa yeşillere bürünmüş olan Dere Boğazı'nı gözleri ve gönülleri okşayan güzelliğinden ilhamlar alırlar, mazmunlar yaratırlarmış. O devirlerden kalma şiir mecmualarında o günlerin hatıralarını tesbit edilmiş buluyoruz. Nâbî, Ruhî, Sabit, Yahya, İzzet Molla, Âli gibi meşhur şairlerden başka Recaî, Revanî, Mahmut gibi o kadar tanınmamış bir çok şâire katılan Nesib, Safaî, Hafız, Vehbî, Garibî, Meşamî gibi yerli şairleri ve memur olarak gelip de Konya'da bir müddet kalan Mü'min, Derviş, Akif, Ziya, Memduh, Nâzım, Ali Kemali Paşaların muhtelif zamanlarda burada bıraktıkları edebi parçalar hep Meram Bağları'nın verdiği neşenin neticesinden başka değildir. Konya'nın

helvası, Sedirler'in saç böreği, Dere'nin baklavası gibi Meram'ın yazın kuzusunu, güzün çebicini bedava yedirmek Konyalılara hiçbir külfet sayılamazmış. Yerliler yabancılara yedirdikleri helva ve baklavanın parasını almadıklarını yalnız ben söylüyorum sanmayınız. Yukarıda adlarını andığım şairler Konyalıların bu selekleğine (cömertlik) hep şehadet ediyorlar. Evliya Çelebi Konyalılarının insana döve döve helva yedirdiklerini Seyahatnamesine geçirmeyi unutmamıştır. Meram'daki büyük köşkleri bir kenara bırakalım: Şöyle böyle her bağın misafir ağırlayabilmek için önü açık bir sekisi yahut kavakların altına serilmiş bir kilim ve keçesi bulunurdu. İçecek sularını çaydan aldıkları ve bu suları süzmeden içmedikleri için serin bir yerde en azından iki büyük küp bulundurlardı. Hangi evin küpleri dolu ve suyu duru ise sahibinin ağalığı ve ailesinin kadınlığı o nispetle üstün sayılırdı. Hatta yakınlarda ölen Konyalı bir hacı ağanın misafirlerine ikramını daha fazla göstermek için hizmetçisine yüksek sesle: (Ahmet! suyu onaltıncı küpten getir.) dediği Konya'ca mesele olmuştur. Bu küple üzerine yine topraktan bir küpten alınan su destilere doldurulur, destiler daima göz önünde bulundurulurdu. İşte Meram Bağlarında kuzu kızartma yenirken bu kırımızı bardaklarla su içmeye herkes canını verirdi. Onsekizinci asır sonlarında Konya'da bir memuriyet verdiği anlaşılan Mü'min Paşa'nın (Ahsenî) mahlas ile Meram âlemini tasvir ederken:

Koma elden sabûyî hiç, ayak bas bezmi ridâne

Ki daim şöhreti bardağılandır şehri Konya'nın

demesinden bu bardakların vaktiyle elmas traş billûr gibi elden ele dolaştığını öğrenmekteyiz.

Konya'dan başka adı hiçbir yerde söylenmeyen Konya'nın da yalnız Meram Bağları'na serinlik serpen bir rüzgarı vardır. Buna halk (Gedâbâd) derler. Her gün ikindiden sonra bu yel çıkarken yapraklar devinmeye, ruhlar sevinmeye başlar.

Bunun püfür püfür esişi ne ağaçları fazla sallandırır, ne de öteki poyraz ve bozyel gibi hisiltı vererek ruhları sarsar. İnsanları neşelendirmek, nebadlara serinlik vermek için bu yel Meram Semtine ayrılmış tabiatın bir mevhibesidir. Birçok yerleri gören gezginler bu hususiyeti ancak Meram Bağları'nda görebildiklerini söylemektedirler. Değerli bir şair olan Konya defterdarı Âli, Meram'ın bu zevkini hiçbir yerde bulamadığını söylüyor. Ona göre yalnız Meram bağları değil Konya'nın her bir bucağı cennettir. Toprağı misk, taşı cevherdi. Biz öteden beri Konya'nın tozundan, toprağından dert yanarız. Şair Meşamî ise Konya hakkında:

*Cennet âbad oldu yine her köşesi Konya'nın  
Gülşeni firdevse benzer her baharı Konya'nın*

Matla'lı söylediği bir manzumesinin şu:

*Tozuna tânetmeyin ehli basiret olana  
Tutyayı isfahanîdir gubarı Konya'nın*

Beytiyle Konya'nın tozuna bile toz kondurmak istemiyor Konya'dan memnun olmamış gibi görünen şâirler yok değil. Bunun birisi eski eski valilerden Ayaş'lı Es'ad Muhlis Paşa'dır. Konya'ya vilayetle geldiği zaman Cami'nin bir kıtasını tahmis ederek Konya'nın ruhaniyetini göklere kadar yükseltmiş iken

bir yıl sonra Erzurum'u boylarken de:

*Bilir ki Konya'da olmaz Küşâde goncei kâm  
Ne seyri gülşen eder dil, ne meyli Bağı Meram*

diyerek gitmiştir.

İkincisi de yine Ayaş'lı Meşhur Şakir'dir. Bu da Konya'dan uzaklaşırken:

*Konya'nın Sille'si öyle bizi züreyledi kim  
Tokada boynumuzu eymeye mecbur olduk.*

diye şikayet etmiştir.

Bunlardan birisinin resmî, diğerinin âlevî geçirdiği bir sıkıntı tesiriyle Konya'yı beğenmemiş gibi görünmüşlerdir. Şakir'in dönüp dolaşıp en sonra yine geldiği ve Konya'da can verdiğini görüyoruz. (**Konya**)nın bu sayısında Meram ve Konya hakkında şimdiye kadar yayılmamış olan dört şairin dört parçasını sunuyorum. Bunlardan birincisi eski Konya Defterdarı Âli'nin'dir:

*Nevbahar eyyamıdır, badeyle camın vaktidir  
Servkad, simin bedenlerle hıramın vaktidir.  
Cennetâsâ dilküş dilküşâ, âlimakamın vaktidir.  
İşü işret etmeye gel kim Meram'ın vaktidir*

*Güller açılmış ta, sümbül zülfün etmiş tarümar  
Yar gelsün deyu el açmış dua eyler çınar  
Sayesinde oturup bir dilberî eyle kenar  
İşü işret etmeye gel kim Meram'ın vaktidir*

*Döşeyüb işret bisatın âleme evvel bahar  
Bir güzel yüzlü, güler mahbube döndü sebzezar  
Sana istikbal için durur şeha servü çınar  
İşü işret etmeye gel kim Meram'ın vaktidir*

*İrişüb desti ecel tencamesin çâketmeden  
Ya havadis bu gönül tıfını gamnâk etmeden  
Meyvai ömrü fena yeli esüp hâketmeden  
İşü işret etmeye gel kim Meram'ın vaktidir*

*Şöyle tezyin eylemiştir âlemi büyi bahar  
Gerdesin eğüp benefse hayrefe varsa ne var  
İster isen kalmasın âyinei dilde gubar  
İşü işret etmeye gel kim Meram'ın vaktidir*

*Yakasın çakeylemiş bağ içre zambak gül gibi  
Yaseminler kâkülün dağıttılar sümbül gibi*

*Kumrular feryad ediptür her sehar bülbül gibi  
İşü iştretmeye gel kim Meram'ın vaktidir*

*Şehri Konya Gülşeni cennet oluptur serteser  
Toprağın son miskü anberdir anın taşı güher  
Kim bilir ki bu demi (Âli) yine kimler eder  
İşü iştretmeye gel kim Meram'ın vaktidir.*

**İkincisi de Konya Beylerbeyi  
Mümin Paşa'nın şu parçasıdır:**

*Hak budur cennet imiş abü havası Konya'nın  
Ravzai rıdvan imiş bildim esası Konya'nın*

*Kal'ai zatülbürücu hayretetzayi cihan  
Ta semekten bürcü sevre var binası Konya'nın*

*Matlai nuru huda olsa revadır her yeri  
Kande baksan hazır olmuş evliyası Konya'nın*

*Tazeler âbi revâni âdemin ruhun müdam  
Pürmeram imiş Meram'ı canfezası Konya'nın*

*Şahit istersen anın darüsselâm olduğuna  
Hure nispet bak peridir mehlikası Konya'nın*

*Bilmezidim hak bu denlû menbai irfan imiş  
Ehli dilden varimiş irfan şinası Konya'nın*

*Özümü kurban idem şirin eda dildarına  
Başka illerde bulunmaz bu edası Konya'nın*

*Nice şirin olmasın şirin edalı dilberi  
Şöhretin helva ile bulmuş gıdası Konya'nın*

*Hak verirse can şu denlâ adlı dâd idem dilâ  
Alemi tuta kamu adüü sadası Konya'nın*

*Ger civanı, ger Meram'ı, ger safası (Ahseni)  
Şerholunmaz söylemekle iş burası Konya'nın*

**Üçüncüsü de şair Meşamî'nin-  
dir:**

*Cennet âbâd oldu yine her kenarı Konya'nın  
Gülşeni firdevse ta'neyler baharı Konya'nın*

*Aksi belâyı bülendiyle sanevber kadlerin  
Gösterir Tûbâ misalin cüybarı Konya'nın*

*Nice makbul olmasın bir katra âbın nüşeden  
Müdreğana can verir Mukbil Pınarı Konya'nın*

*Tozuna ta'netmeyin ehli basiret olana  
Tutyayı İsfahanîdir gubarı Konya'nın*

*Tarümar etti kara zülfü Karaman illerin  
(Abdi) derler şimdi var bir şehriyari Konya'nın*

*Baisi cemiyeti erbabı irfansın bugün  
Geçmesin sensiz (Meşamî) rüzgarı Konya'nın*

**Dördüncüsü de Şair Sevadî'nin  
Konya ve Meram'a temas eden şu  
beyitleridir:**

*Ne aceb şehirdir bu hıttai pâk  
Ki safasıyla çarh urur eflâk*

*Harü haşâki cümle sebzeyü gül  
Bümu usfûru kumru-vü bülbül*

*Dağının damaninde sebze-vü bağ  
Ki Meram derler ana ehli frağ*

*Ne Meram, reşki gülsitamı İrem  
Gayreti bezmgahı Kayser-ü cem*

*Âli evlerle sebzesi güya  
Ruşen etmiş menazilini sema*

*Bolluğundan garibe Helva'yı  
Yedirir döğe döğe helvayı*

Hicri on birinci asır şairlerinden Sevadî'nin bir mesnevisinden alınan bu son parçaya göre o zamanlar Meram'ın çok mâmur olduğunu öğreniyoruz. Meram'daki eski köşkler hakkında söylenmiş öyle güzel tarihlere tesadüf ediyoruz ki bunları da münasip zamanlarda yaymaya çalışacağız.

(Konya, 1 (7), Mart 1937, 424-428'den Mehmet Ali Uz, Konya Kültürüne Hizmet Edenler, Konya 2003, 21-25)